

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”

Toshkent davlat agrar universiteti
o'quv ishlari bo'yicha prorektor

S.Boboyev

2025 yil “ ”

Ro'yxatga olindi: № 61010100 -1.03

2025 yil “ ” avgust

**DINSHUNOSLIK
FANING O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi: 1 000 000 - Xizmatlar
Ta'lim sohasi: 1010 000 - Xizmatlar ko'rsatish sohasi

Ta'lim yo'nalishi: 61010400 - Logistika

Toshkent - 2025

Fan/model kodi DIN 1104		O'quv yili 2024-2025	Semestr 2	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/model turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4		
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)		
1.	Dinshunoslik	48	72	120	
2					
1. Fanning mazmuni "Dinshunoslik" fani jamiyat ma'naviy hayotida dimning tugan o'ri, uning turli shakllari, ta'limoti, yunalishi va okimlari, vijdon erkinligi, diniy bag'rikenglik tashkilotlari, diniy dunyog'arash. O'zbekistonda din va diniy tashkilotlar faoliyati, din muqobiladagi radikal diniy oqimlar, shaxs tarbiyasida milliy va diniy qadriyatlar uyg'unligi masalalarini qamrab oladi. Mazkur fan Gumanitar va ijtimoiy-iqtisodiy fanlar blokiga kiritilgan bo'lib, bakalavriatning barcha 1-bosqich talabalariga o'qitilishi maqsadga muvofiq Fanni o'qitishdan maqsad: "Dinshunoslik" fanini o'qitishdan maqsad - talabalarda din, uning ma'naviy hayotimizdagi o'ri xaqida xolis, to'g'ri dunyoqarashi shakllanish xamda yuk sak ma'naviyati kadrlarni tarbiyalashdan iborat. Fanning vazifasi - talabalarga hozirgi davrdagi dinlarning ma'lum xalq hayotida tugan o'ri haqida umumiy nazariy tushunchalar berish, ularning davlat va din munosabatlari, dinlararo bag'rikenglik g'oyasi va madaniyati to'g'risidagi tasavvurlarini boyitish; din va diniy qadriyatlarining talqin etilishi va bugungi kundagi ahamiyatini o'rganish; globallashuv jarayonida diniy sohada kechayotgan tendentsiyalarni yoritish, yoshlarda turli zararli diniy sekta va oqimlarning buzg'unchi g'oyalarga qarshi immunitetni shakllantirish.					
II. Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlari)					
II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:					
1-mavzu. Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari Din ijtimoiy ong shakli, turmush tarzi, tafakkur uslubi va ma'naviy qadriyat sifatida. Dinni o'rganuvchi fan sohalari: dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya.					

Dinshunoslikning fan sifatida shakllanishi, uning predmeti, funksiyalari, kategoriyalari. Dinning mohiyati. Dindorlik va taqvodorlikning o'zaro aloqasi va farqi. Dinning strukturalari va funksiyalari. Dinning turlari: politeizm, monoteizm va genoteizm. Dinlarning tarixiy shakllari: ibtidoiy din, milliy dinlar va jahon dinlari. Dinning jamiyat va shaxs ma'naviyati yuksalishi, komil insonni tarbiyalashdagi ahamiyati.

2-mavzu. Milliy dinlar

Milliy dinlarning ta'rif. Hindiston milliy dinlari: vedalar, upanishada, brahmanizm va hinduizm. Jaynizm va sikhozim ta'limotlari. Xitoy milliy dinlari: konfutsizm va daosizmning mohiyati. Yapon milliy dini intozimning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Yahudiylilik milliy dinining tarixi, muqaddas matnlari, teologik asoslari va marosimlari. Tangrichilik e'tiqodi va zardushthyilik ta'limotining mohiyati. Avesto muqaddas manbasidagi g'oyalarning tarbiyaviy ahamiyati. Milliy dinlarning milliy ong va milliy o'z-o'zini anglashdagi o'ri.

3-mavzu. Buddizm dini tarixi va asosiy g'oyalari

Buddaviylikning jahon dini sifatidagi maqomi. Buddaviylikning paydo bo'lish tarixi va uning asoschisi. Triptaka buddaviylikning muqaddas manbasi. Buddaviylik talimotlarida olan va inson haqidagi g'oyalar. Maxyana, mixayana, lamaizm va dzen buddaviylik ta'limotlari. Buddaviylikning Makaziy Osiyoa kirib kelishi. An'anaviy buddaviylikning rivojlanishi. Chan buddizmining madaniy hayotga ta'siri. Modern buddaviylikning o'ziga xos xususiyatlari. Global buddaviylik va uning yo'nalishlari. Buddaviylik g'oyalarning tarbiyaviy ahamiyati.

4-mavzu. Xristian dini tarixi va asosiy g'oyalari

Xristianlikning jahon dini sifatidagi maqomi. Xristianlikning paydo bo'lishi va tarqalishi. Xristianlikning muqaddas kitobi. Xristianlikning ta'limoti, marosimlari va bayramlari. Xristianlikning asosiy yo'nalishlari: katolitsizm g'oyalarning o'ziga xos xususiyatlari. Pravoslavlik dinning mohiyati. Protestantlik dinning shakllanishi va rivojlanishi. O'zbekistonda xristian dinining tarixi va hozirgi zamon. Xristian dinida inson tarbiyasiga oid g'oyalarning ijtimoiy ahamiyati.

5-mavzu. Islom dini tarixi va mohiyati

Islom dinining paydo bo'lishidagi ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy sharoitlar. Islomgacha bo'lgan diniy e'tiqod va tasavvurlar. Xaniflar harakati. Arabiston yarim orolidagi diniy manzara. Islom dini muqaddas manbalar. Tafsir ilmi. Islom dini ta'limoti. Islomda amallar tasnifi. Movarounnahrda islom dinining tarqalishi va madrasa ta'limi shakllanishining ijtimoiy madaniy hayotga ta'siri. Hozirgi davrda islom sivilizatsiyasining ahamiyati.

6-mavzu. Islom dini manbalari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati

Qur'on, hadis, fiqh, aqida ilmlarining shakllanish tarixi. Qur'on, sura va oyat tushunchalarining ma'nosi, qur'onshunoslikning shakllanishi va rivojlanishi. Hadis tushunchasining mohiyati, hadislarining turlari va tasnifi. Buyuk muhaddislarning hayoti va ijodi. O'zbekistonda hadisshunoslikning

rivoji. Summiylik va Shialik yo'nalishlarining paydo bo'lishi va ular e'tiqodidagi farqlar. Moturiylik va ashi'ariylik maktablari. Kalom falsafasi. Essatologiyaning mohiyati: qiyomat va oxirat dunyosi. Noan'anaviy e'tiqodlar: xorriya, mu'taziliya, qarnatiya harakatlari.

7-mavzu. Tasavvuf ta'limotining Sharq madaniyatiga ta'siri

Tasavvuf ta'limotining shakllanish tarixi, mohiyati va asosiy g'oyalari. Tasavvuf ta'limotida Qur'ondagi nafs tarbiyasi, zuhd va zohidlikka oid g'oyalarning rivojlantirishi. Tasavvuf ta'limotida ilohiy ishq g'oyasining mohiyati. Ik tasavvuf adabiyotlarining talqini. Islomda avliyo tushunchasining sharti. Yusuf Hamadoniy ta'limoti. Kubroviya, Yassaviya va Naqshbandiya tariqatlarining ijtimoiy ahamiyati. Tasavvufning badiiy adabiyotga ta'siri. Tasavvuda ruhiy tarbiya bosqichlari va maqom. Zamonaviy tasavvuf tariqatlari.

8-mavzu. Islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhiy maktablari

Islom dinida ijtimoiy tenglik, adolat, bag'rikenglik va vatandparvarlik g'oyalarining mohiyati. Islom inson huquqlari haqida. Shariat muxotazasidagi besh qadriyat: din, hayot, aql, mulk va nasl. Islomda atrof muhitni muhofaza qilishning ustuvor yo'nalishlari. Islom dini nikoh va oilaviy munosabatlari, er-xotinning huquq va majburiyatlari haqida. Islomda ota-onalarga hurmat va farzand tarbiyasidagi mas'uliyat g'oyalari. Islom dini axloqiy qadriyatlar haqida. Islomda do'stlik, o'zaro hurmat va sog'lom turmushning targ'iboti. Islomda fan va ta'lim, madaniyat va san'atga munosabat. Islom manbalarida tinchlik, yaxshini qo'shinchilik va iltimozning talqini. Islom arxitekturasida. Makka va Madina shaharlaridagi muqaddas qadanjolar va ibodat makomlari. Islom dinining jahon sivilizatsiyasi rivojida o'rni. XXI asrda O'zbekiston ulamolari tomonidan tinchlik, iltimoz va bag'rikenglikka oid adabiyotlar tahlili.

Ik islomiy fiqhiy maktablarning shakllanish tarixi va ularning tasnifi. Hanafiya, molikiya, shofe'iya, xanbaliya mazhablarining asosiy g'oyalari va fiqhiy dalillash metodlari. Shariat kategoriyalari: halol, mandub, muho, makruh, harom. O'zi makamlarining islom huquqini ta'minlashdagi o'rni. O'ra asrlarda fiqh ilmining rivojlanishida Movarounnahr faqihlarining o'rni. Burhoniddin Marg'imoniyning "Al-hidoya" asarining fiqh ilmi rivojida ahamiyati.

9-mavzu. Yangi diniy ta'limotlar va sektalar. Kiber makonda din.

Missionerlik va prozelitizmning ijtimoiysiyosiy xavfi

Yangi diniy harakatlari paydo bo'lishining sabablari va yo'nalishlari. Bahoiylik va godiyoniylik (ahmadiylik) harakatlari. Xalqaro Krisniani anglash jamoasi va baxshillochlar jamoasining maqsadlari. Yangi xristianlik harakatlarning yo'nalishlari. O'zbekistonda faoliyat kuzatilgan norasmiy diniy jamoalarning faoliyati. Sekta tushunchasining mohiyati va uning yo'nalishlari. Cherkov va sekta faoliyatidagi farqlar. Zamonaviy diniy sektalar va ularning barqaror taraqqiyoti maqsadlariga salbiy ta'siri.

Kiber makon, kiber zo'ravonlik (cyberbullying), kiber xavfsizlik tushunchalarining mohiyati. Internet saytlari va ijtimoiy tamolarda faoliyat yurituvchi ekstremistik jamoa va shaxslarning ijtimoiy hayotga salbiy ta'siri. Hozirgi davrda virtual diniy ekstremizm va terrorizmga qarshi kurashda xalqaro kuchlarni birlashtirishning ahamiyati. Missionerlik va prozelitizm tushunchasining mohiyati va rivojlanish bosqichlari. Xalqaro missionerlik tashkilotlarining faoliyati yo'nalishlari, ularning targ'ibot usullari. Missionerlik targ'ibot usuli va vositalarining zamonaviylashuvi. Diniy manipulyatsiyaning inson ongiga ta'siri. Kiber makonda missionerlik va prozelitizmning ma'naviy barqarorlikga tahdidi hamda ularni bartaraf etishning mexanizmlari. Kiber xavfsizlik usullari.

10-mavzu. Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizm, terrorizmining tarixi va ularning hozirgi davrda xavfsizlikga tahdidi

Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizmning tarixi va rivojlanish bosqichlari. Markaziy Osiyo mintaqasida faoliyati kuzatilgan diniy ekstremistik harakatlarning maqsadlari. Terrorizmining mohiyati va uning shakllari. Din muqobidagi terrorizm amaliyotining oqibatlari. Xalqaro diniy terroristik guruhlar — al-Qoida, Ixvanul muslimin, ISHID, Boko xaram, toibonlar tashkilotlarining xavfsizlikga tahdidi. O'zbekistonda sodir etilgan terroristik harakatlarning ularning barqaror taraqqiyotga ta'siri. Turkiston islom harakati, akromiyalar, soxta salafiylik, vahobiylik, xizbut tahrir va nurchilik harakatlarning paydo bo'lish tarixi, ularning islom tashkilotlari va musulmon ulamolari tomonidan berilgan raddiyalar. O'zbekistonda radikal oqimlarga qarshi kurashning yo'nalishlari va huquqiy asoslari.

11-mavzu. O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati

Sovet O'zbekistonda dinga munosabatining asosiy jihatlari. O'zbekiston musulmonlar idorasining tashkil etilish tarixi va ahamiyati. Xalqaro islom sivilizatsiyasi markazi va Imom Buxoriy xalqaro ilmiy tadqiqot markazi faoliyatining maqsadi va vazifalari. Diniy tashkilotlarning zamonaviy dunyoviy me'yoriylikga moslashuvi va jamiyat barqarorligini ta'minlashdagi o'rni. O'zbekiston Prezidentining BMning 72 sessiyasida diniy bag'rikenglik rezolyutsiyasini qabul qilish haqidagi taklifining ijtimoiy siyosiy ahamiyati. Dunyo mamlakatlari va O'zbekiston konstitutsiyasida vijdon erkinligi huquqining mohiyati. O'zbekistonda vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar haqidagi qonunning qabul qilinish tarixi va uning ahamiyati. Vijdon va e'tiqod erkinligi tushunchalarining ta'rif. Diniy ta'limotlarning vijdon erkinligiga munosabati. Konfessiya tushunchasining mohiyati. O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy konfessiyalarining tasnifi va konfessional jaryonlarning asosiy yo'nalishlari. Davlat va din munosabatlari tartibga solishning tiplari. (Identifikatsion, separation va kooperatsion modellar).

Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining yo'nalishlari. Islom hamkorlik

tashkiloti, islom konferensiyasi tashkiloti, fan, talim va madaniyat bo'yicha islom tashkiloti. Arab davlatlari ligasining maqsadi. Islomiy banklar faoliyatining yo'nalishlari. Global terrorizmga qarshi global hamkorlikning yo'nalishlari. BMTning global antiterror strategiyasining asosiy yo'nalishlari: terrorizming tarqalishiga qarshi qaratilgan chora-tadbirlar, inson huquqlari va qonun ustuvorligiga umumiy hurmatni ta'minlash. Shanxay hamkorlik tashkiloti va mintaqaviy antiterror tuzilmasi faoliyatining yo'nalishlari. O'zbekistonning terrorizmga qarshi kurash tajribasi. O'zbekistonda «jaholatga qarshi ma'rifat» g'oyasining diniy terrorizmga qarshi kurashdagi ahamiyati. Geosiyosiy jarayonlarda din omili. Xalqaro tashkilotlarning terrorizmga qarshi kurashning barqaror taraqqiyotini ta'minlashdagi roli.

12-mavzu. Dunyo diniy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati

Yangi O'zbekistonda dunyoviy va diniy ta'lim va tarbiyaning yo'nalishlari. Yangi O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida diniy ta'limni tashkil etishning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati, diniy ta'limning g'oyalari va usullari. O'z-o'zini boshqarish organlarida (mahalla) diniy ta'lim va tarbiyani tashkil etishning ahamiyati. Ibodat va diniy marosimlarning shaxs kamolotidagi roli. Dinda axloqiy qadriyatlar va me'yorlar dialektikasi. Diniy poklanish - katarsisning ijtimoiy psixologik mohiyati. Raqamlashgan sivilizatsiya davrida diniy e'tiqodni tarbiyalash va diniy matnlarni o'qishda xolislikni ta'minlashning zarurati. Diniy plyuralizm, diniy tolerantlik, bag'rikenglikning shaxs kamoloti va e'tiqod erkinligini ta'minlashdagi roli. O'zbekiston yoshlarining diniy munabardagi axloqiy tarbiyaga oid g'oyalarni o'rganishning ahamiyati. Dunyoviy va diniy bilimlar mutanosibligiga erishishda sekulyarlashuvning o'li. Sekularizatsiyaning jahon dinlariga ta'siri va barqaror taraqqiyotni ta'minlashdagi o'li. Dunyoviy hayot va diniy qadriyatlarning mutanosibligiga erishishning yoshlar tarbiyasiga ta'siri.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari
2. Milliy dinlar
3. Buddaviylik dini tarixi va g'oyalari
4. Xristianlik dini tarixi va g'oyalari
5. Islom dini tarixi va mohiyati
6. Islom dini munabarlari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati
7. Tasavvuf ta'limotlarining Sharq madaniyatiga ta'siri
8. Islom qadriyatlari va ma'rifatning hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhii maktablari.
9. Yangi diniy ta'limotlar va sektalar. Kiber makonda din. Missionerlik va prozelitizming ijtimoiy-siyosiy xavfi
10. Diniy fanalizm, ekstremizm, fundamentalizm va terrorizmining tarixi va hozirgi davrda xavfsizlikga tahdidi.

11. O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati
 12. Dunyo diniy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati
- Seminar mashg'ulotlari multimedia qurilmalari bilan jibozlangan auditoriyalardan bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. "Sharq muta'akkirlarining islom dinining inson kamolotiga ta'siri haqidagi g'oyalari" mavzusida esse tayyorlash
2. G'azoliyning Tavba asari asosida "Din va axloq" mavzusida esse tayyorlash
3. "Din va hurfiylik" mavzusida prezentatsiya tayyorlash (Berdyaevning diniy hurfiylik haqidagi g'oyalarni G'azoliy g'oyalari bilan qiyoslash)
4. Islomda inson huquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik mavzusida krossvord tayyorlash
5. O'zbekistonda konfessiyalararo diniy bag'rikenglikning tarixiy tajribasi mavzusida test tayyorlash.
6. Imom Buxoriyning "Al-Adab al-mufrad" asarini konspektlashirish va esse tayyorlash
7. Abu Homid G'azoliyning "Mukoshafatul qulub" asari bo'yicha esse tayyorlash
8. Abdurauf Fitratning "Muxtasar islom tarixi" risolasi bo'yicha krossvord tayyorlash
9. Abdulla Avloniyning komil inson haqidagi qarashlari mavzusida esse tayyorlash
10. Islomda inson huquq va erkinliklarini ta'minlashning o'ziga xos jihatlari mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash.
11. Lev Tolstoyning "Iqromoma" asaridagi diniy e'tiqodlarni tahlil etish
12. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxtiyor oila" asarida islom qadriyatlarining talqini mavzusida taqdimot tayyorlash
13. Islom huquqshunosligida oila, nikoh, taloq, idda, ziyor tushunchalarini ta'riflash va taqdimot tayyorlash
14. Jamiyat hayotida duoyuvlik va diniylik mutanosibligi mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash
15. Qohira deklaratsiyasi tarixi va mazmuni borasida tahliliy maqola tayyorlash
16. "Imom Buxoriy va Imom Termiziyning hadis ilmi qo'shgan hissalarni qiyosiy tahlil" mavzusida prezentatsiya tayyorlash
17. Mustaqillik yillarida Qur'onning o'zbek tiliga tarjima qilinishi va

<p>tafsirlari haqida taqdimot tayyorlash</p> <p>18. Islomda inson huquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik mavzusida krossvord tayyorlash</p> <p>19. Talabalar bilan O'zbekistondagi diniy tashkilotlarga borish (viloyatlar doirasida masjid, madrasa, ma'had, cherkov, sinagoga va boshqalar)</p> <p>20. Talabalar bilan diniy savodxonlik bo'yicha subhatar, zakavat o'yinlari va boshqa ma'rifiy tadbirlar tashkil etish</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan esselar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p>	<p>3</p> <p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> dinning mohiyati, jamiyat va shaxs hayotidagi o'rni, diniy etiqodga ega bo'lgan insonlar dunyoni qanday tushunishlari, dunyoviy va diniy bilimlarning munosibligi, din va fanning o'zaro aloqasi, diniy va dunyoviy ta'limning maqsadlari haqida tasavvurga ega bo'lishi; dinshunoslik fanini o'rganish orqali talabalar turli dinlarning mohiyati, ularning urf-odatlari va etiqodlari orasidagi farq va umumiylik, diniy va dunyoviy bilimlarning insonlarning bag'rikengligi va o'zaro humanitni tarbiyalashdagi o'rni, milliy va jahon dinlari, etiqodlari va urf-odatlari, an'analari, diniy-axloqiy g'oyalarining tahlili, dinshunoslik asosiy tushunchalari xudo, payg'ambarlar, inson, taqdir, oxirat, iymonning mohiyati, buddaviylik dini tarixi va inson tarbiyasiga oid g'oyalari, xristian dini g'oyalarining insonning ma'naviy va axloqiy kamolotini tarbiyalashdagi roli, islomning summiylik, shaitik va xavorijlar g'oyalishlarining mohiyati, kalom ilimining shakllanishi va tasavvuf ta'limotining mohiyatini bilishi va ulardan foydalana olishi; sekularlashuv jarayonlari tushunish, turli dinga ishonuvchilar va ishonmaydiganlar bilan umumiy murosaa qilish, ular bilan mulogot qilish madaniyati; din nomi bilan sun'iy bog'langan ma'naviy tahdidlar, axborot xurujlariga qarshi kurashish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
<p>4</p> <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> ma'ruzalari; interfaol keys-stadialar; seminarlarda (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javob) guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; individual loyihalar jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar. <p>5</p> <p>VII. Kreditlarni olish uchun talabalar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil</p>	

<p>natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oralq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.</p>	<p>6</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Jalilov B. Dinlar falsafasi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Noshir, 2019. – 148 b. Kamilov D. Dinshunoslik. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Lesson Press, 2021. – 128 b. Muratov D., Alimova M., Karimov J. Dinshunoslik, darslik. – Toshkent: «Navro'z» nashriyoti, 2019. – 264 b. Raximjdjanov D., Ernazarov O. Dinshunoslikka kirish. O'quv qo'llanma. – Toshkent: «O'FMI» nashriyoti, 2018. – 304 b. Shermukamedova N.A. Diniy fanatizm fenomeni/inson falsafasi. – Darslik. – Toshkent: Innovasiya-Ziyo, 2021. – B. 314-499. Qo'shimcha adabiyotlar Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022. – 416 b. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. – Toshkent: O'zbekiston, 2019. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon. – Toshkent: O'zbekiston, 2019. Abu Xomid G'azzoliy Kimei saodat/Ilki dunyo saodatiga etuvchi bilim. – Samarqand: Imom Buxoriy xalkaro markazi, 2019. Rumi J. Yetti majlis. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2019. Rumi J. Masnaviy, 40 rivoyatga sharh. – Toshkent: Navruz, 2019. Saifazarov I., Sultonov T., Iblonjonov L., Xalimetova R. Dinshunoslik o'quv qo'llamasi. – Toshkent: TDIU, 2019. – 180 b. Yassaviy Xoja Ahmad Devoni xikmat. – Toshkent: Navro'z, 2018 Islomov Z., Haydarov I. Xristianlik: ibodatxonalar, ibodat va marosimlari. – Toshkent: Qag'us nashriyoti, 2020. Fatliyev B. O'zbekiston ijtimoiy taraqqiyotida islom ratsionalizm omili. – Toshkent: O'FMI nashriyoti, 2019. <p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> www.ziyounet.uz. www.edu.uz. www.google.uz. www.gov.uz. <p>7</p> <p>Fanning o'quv dasturi Toshkent davlat agrar universiteti Kengashining 2022_yil "04" 04-dagi 13-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.</p>
---	---

8	Fan/modul uchun ma'sullar: M. Abduraimova - ToshDAU "Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası" dotsenti, siyosiy fanlar nomzodi. M. Mazamov - ToshDAU "Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrası" assistenti.	Tag'richilar: Ziyotov Shoyil - Imom Buxoriy nomidagi xalqaro ilmiy tadqiqot markazi direktori, tarix fanlari doktori DSc, professor Z. Markayev - ToshIPI dotsenti, falsafa fanlari nomzodi
---	--	---

Mazkur o'quv dasturi dunyoning e'tirof etilgan xalqaro QS va THE reytinglarida nufuzli TOP-300 talikka kirgan quyidagi oliy ta'lim tashkilotlarining ta'lim dasturlari asosida ishlab chiqilgan.

№ OTM nomi	Q	TH	E	O'quv dasturidagi mavzu nomi	Kiritilgan mavzu o'zgarishi haq	Havolalar:
1 Virginia Commonwealth University	13	163	7	3-mavzu: Buddizm	321. Buddizm dini tarixi va mohiyati	https://worldstudies.vcu.edu/academics/courses/religious-studies/
2 The University of Hong Kong (HKU)	17	49	2-mavzu: 3005. Milliy diniy dinlar	2-mavzu: 3005. Milliy diniy dinlar	3005. Milliy diniy dinlar	https://rel.hku.edu.hk/studying-at-rel/minor-in-religion-philosophy-and-ethics/curriculum-structure.html
3 Peking University	14	12	5-mavzu: Islom dini tarixi va mohiyati	5-mavzu: Islom dini tarixi va mohiyati	106. Islom tarixi	https://english.pku.edu.cn/curriculum/11293.html

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT AGRAR UNIVERSITETI

DINSHUNOSLIK
FANI BO'YICHA

SILLABUS

Bilim sohasi:
Ta'lim sohasi:
Ta'lim yo'nalishi:

1 000 000 - Xizmatlar ko'rsatish sohasi
1010 000 - Xizmatlar ko'rsatish sohasi
61010400 - Logistika

3

TN4	• diniy o'zgarishlarni tahlil asossida farqlash; • voqea va hodisalar natijalarining noaniqliklarini bilish; • diniy tafakkurni mantiqiy tarzda etkazish.
	• talabalar quyidagi imkoniyatlarga ega bo'lishlari kerak: • tarixiy va diniy ma'lumotlar asosida erkin fikrlash; • tarixiy va diniy o'zgarishlarni tahlil asossida farqlash; • voqea va hodisalar natijalarining noaniqliklarini bilish; • tarixiy va diniy tafakkurni mantiqiy tarzda etkazish.
Fan mazmuni	
Mashg'ulot shakli: Ma'ruza mashg'ulot (M)	
M1	Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.
M2	Milliy dinlar.
M3	Buddizm dini tarixi va asosiy g'oyalari
M4	Xristian dini tarixi va asosiy g'oyalari
M5	Islom dini tarixi va mohiyati
M6	Islom dini manbalari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati
M7	Tasavvuf ta'limotining Sharq madaniyatiga ta'siri
M8	Islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhiiy maktablari
M9	Yangi diniy ta'limotlar va sektalar. Kiber makonda din. Missionerlik va prozelitizmning ijtimoiysiyosiy xavfi
M10	Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizm, terrorizmining tarixi va ularning hozirgi davrda xavfsizlikka tahdidi
M11	O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati
M12	Dun'yoviy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati
Mashg'ulot shakli: Seminar mashg'ulot (S)	
S1	Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari.
S2	Milliy dinlar.
S3	Buddizm dini tarixi va asosiy g'oyalari
S4	Xristian dini tarixi va asosiy g'oyalari
S5	Islom dini tarixi va mohiyati
S6	Islom dini manbalari, aqidaviy maktablari va ularning hozirgi davrdagi ahamiyati

S7	Tasavvuf ta'limotining Sharq madaniyatiga ta'siri
S8	Islom qadriyatlari va ma'rifatining hozirgi davrdagi ahamiyati. Islom fiqhiiy maktablari
S9	Yangi diniy ta'limotlar va sektalar. Kiber makonda din. Missionerlik va prozelitizmning ijtimoiysiyosiy xavfi
S10	Diniy fanatizm, ekstremizm, fundamentalizm, terrorizmining tarixi va ularning hozirgi davrda xavfsizlikka tahdidi
S11	O'zbekistonda faoliyat yurituvchi diniy tashkilotlar. Xalqaro diniy tashkilotlar faoliyatining tarixi va ularning barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishdagi ahamiyati
S12	Dun'yoviy va diniy bilimlar mutanosibligini ta'minlashning ahamiyati
Mustaqil ta'lim (MT)	
1	"Sharq mutafakkirlarining islom dinning inson kamolotiga ta'siri haqidagi g'oyalari" mavzusida esse tayyorlash
2	G'azaliyning "Tavba asari asosida "Din va axloq" mavzusida esse tayyorlash
3	"Din va hurfiylik" mavzusida prezentsiya tayyorlash (Berdyayevning diniy hurfiylik haqidagi g'oyalari G'azaliy g'oyalari bilan qiyoslash)
4	Islomda inson huquqlari himoyasi, ijtimoiy tenglik, adolat va tolerantlik mavzusida krossvord tayyorlash
5	O'zbekistonda konfessiyalararo diniy bag'rikenglikning tarixiy tajribasi mavzusida test tayyorlash.
6	Imom Buxoriyning "Al-Adab al-mufrad" asarini konpektlashitirish va esse tayyorlash
7	Abu Homid G'azaliyning "Mukoshafatul qulub" asari bo'yicha esse tayyorlash.
8	Zardushtiylikning vujudga kelishi. Abdurau Fitrating "Muxtasar islom tarixi" risolasi bo'yicha krossvord tayyorlash
9	Abdulla Avloniyning komil inson haqidagi qarashlari mavzusida esse tayyorlash
10	Islomda inson huquq va erkinliklarini ta'minlanishning o'ziga xos jihatlari mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash.
11	Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusufning "Baxiyor oila" asarida islom qadriyatlarining talqini mavzusida taqdimot tayyorlash
12	Jamiyat hayotida duvoviylik va diniylik mutanosibligi mavzusida 10 ta kazus savol tayyorlash

Talabalarning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichlarini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

12	Todd M. Johnson. Religious Adherents of the World by Continent and Region // Religions of the World: A Comprehensive Encyclopedia of Beliefs and Practices / J. Gordon Melton, Martin Baumann. – Oxford, England: "ABC CLIO", 2010.
13	Rumiy J. Masnaviy. 40 rivoyatga sharx. -Toshkent: Navruz, 2019 Abu Xomid G'azaliy Kimoi saodat//Ikki dune saodatiga eltuvchi bilim. - Samarkand: Imom Buxoriy xalkaro markazi, 2019
14	Isomov Z., Haydarov I. Xristianlik: ibodatxona, ibodat va marosimlari. – Toshkent: Qag'us nashriyoti, 2020.
15	Axborot manbaları 1. http://old.nalib.uz . 2. https://lex.uz/docs/ . 3. https://yuz.uz/news/ . 4. https://gramota.ru . 5. https://obrazovakka.ru . 6. https://worldstudies.vcu.edu/academics/courses/religious-studies/ . 7. https://rel.kbu.edu/hk/studying-at-rel/minor-in-religion-philosophy-and-ethics/curriculum-structure.html 8. https://english-pku.edu.cn/curriculum/11293.html

- berishi lozim:**
- a) 5 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olish;
 - fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'yib qolmas;
 - fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lish;
 - fan doirasida mustaqil erkin fikrlash g'oyalari namoyon etib olish;
 - berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olish;
 - konseptga puxta tayyorlangan bo'lish;
 - mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajarib olish;
 - fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarini to'liq o'zlashtirgan bo'lish;
 - fanga tegishli ma'ruzalardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lish;
 - tarixiy jarayonlarni shartlay bilsa;
- b) 4 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

13	Islom huquqshunosligida oila, nikoh, taloq, idda, ziyor	5
14	"Imom Buxoriy va Imom Termiziyning hadis ilmi qo'shgan hissalarni qiyosiy tahlil" mavzusida	5
15	Mustaqillik yillarida Qur'onning o'zbek tiliga tarjima qilinishi va tafsirlari haqida taqdimot tayyorlash	5
Asosiy adabiyotlar		
1	Jalilov B. Diniy falsafasi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Noshir, 2019. –148 b.	
2	Kamilov D. Diniy falsafasi. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Lesson Press, 2021. –128 b.	
3	Muratov D., Alimova M., Karimov J. Diniy falsafasi, darslik. – Toshkent: «Navro'z» nashriyoti, 2019. – 264 b.	
4	Kamilov D. Diniy falsafasi. O'quv qo'llanma. – T.: Lesson Press, 2021. – 128 Raximiddin D., Emazarov O. Diniy falsafaga kirish. O'quv qo'llanma. – Toshkent: «O'FMI» nashriyoti, 2018. – 304 b.	
5	Darslik. – Toshkent: Innovasiya-Ziyo, 2021. – B. 314-499. Qo'shimcha adabiyotlar	

1	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022. – 416 b.
2	Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelag'imgizni mard va oliyanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
3	Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. – Toshkent: O'zbekiston, 2019.
4	Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.
5	Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon. Toshkent: O'zbekiston, 2019.
7	K. S.Guttenplan, J.Hornby, C. Janavay. Reading philosophy. Blackwell Publishers Ltd, UK, 2003. R. – 341.
8	A. Azami. Vvedenie v xadisoovedenie. Kazan: 2011
9	A. Fitrat. Tanlangan asarlar –Toshkent: Ma'naviyat, 2010 -301 b
10	G'oyibnazarov Sh. Islom terrorizmga qarshi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMU, 2021. 10
11	David L. McMahan. The Making of Buddhist Modernism. – Oxfordshire: "Oxford University Press", 2008.

- faning mohiyati va mazmunining tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan mazmunining amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarar;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajaragan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'ylsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha muam puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matn jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanda doir berilgan savollarga javob olimasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Mualliflar:	M. Abduraimova - ToshDAU "Ijtimoiy -gumanitar fanlar kafedrası" dotsenti, siyosiy fanlar nomzodi. Y. Yakubov -ToshDAU "Ijtimoiy -gumanitar fanlar kafedrası" dotsenti
E-mail:	M. Mazamov - ToshDAU "Ijtimoiy -gumanitar fanlar kafedrası" assistenti Elektron pochta: mabduraimova1966@gmail.com
Tashkilot:	Toshkent davlat agrar universiteti, "Agroiqtsodiyot, logistika va xizmatlar" fakulteti
Taqdirlashlar:	Ernazarov.O – O'ZNA, "Dinshunoslik va jahon dinlarini qiyosiy o'rganish" kafedrası falsafa fanlari doktori, dotsent

Madayeva Sh.O. – O'ZMLU, "Falsafa va mantiq" kafedrası mudiri, falsafa fanlari doktori, professor

Mazkur Sillabus universitet Kengashining 2025-yil ___-avgustdagi ___-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Ijtimoiy -gumanitar fanlar" kafedrasining 2025-yil ___-avgustdagi ___-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Fakultet dekani:
Kafedra mudiri :
Tuzuvchilar:

K. Ruzmetov

O. Ostionov

M. Abduraimova

Y. Yakubov

M. Mazamov